

Demir Kapılı Sokak

Kırık İstanbul dünyasının kırık bir sokağı. Sokağa demir bir kapıdan giriliyor, “Demir Kapılı Sokak” dar ve uzun. Levanten evler sokağın iki yanına dizilmiş, kapılarına erkekler yığılmış. Kapılara birikmiş erkeklerin içinde bir erkek çocuk da var. Üstündeki siyah okul önlüğü ile aralarına karışmış. Kapıların dışındaki tek görünümlü olmayan erkekler ve çocuk kapıların içindeki tek görünümlü olmayan kadınlara yüksek sesle ve uyumsuz bir yapıda bağırıyorlar. “Aç... aç... aç...”

Demir Kapılı Sokak salt bir gerçeklik sahnesi değilse de hem dışarıdaki erkekler ve çocuk, hem de içerdeki kadınlar bir illüzyonun dinamikleri hiç değil. Gerçek olan aralarındaki kapının kapalı veya açık olmasının anlamsızlığı, kapının her iki tarafındakiler paramparça. Kapının bir tarafı diğer tarafın “mişi” gibi değil. Hiçbir taraf hiçbir tarafın üstünü örtmüyor. Ancak dışarıdakiler içerdekilerden daha karmaşık.

Kapının her iki yanında bir dayatma yokmuş gibi gözükse de her iki dünyanın yargıcı aynı. “Kapıyı yok sayma” simülasyonundan ortaya çıkabilecek ürünler iktidarları korkutmuyor. Onlara göre bu simülasyondan ortaya çıkabilecek bir ürünün hiper-gerçek olma şansı yok. Çünkü, “kapının her iki yanı da gerçeklik ilkesinden mahrum.”

İktidarların gerçeklik ilkesine göre “kapı açılrsa bile iktidarların beklentisi dışında bir ürün ortaya çıkmaz” saptamasını kabul etsek bile, Baudrillard’ın simülasyon kuramı kapının iki yanının birlikte duygusallığın ötesi olduğu hakkında söyleyeceği bir şey yok. Örneğin içerden dışardan herhangi birinin bir anda bir böcek olma olasılığı olsa bile içerdekilerden dışarıdakilerden aklın ördüğü gerçeklik ilkesi ağı neden delinsin ki? Böcek olanın aşağılanmış olması, acı çekmesi veya kendini kurtarmış olması insanın başına bu ağı örenlerin umurunda mı? Yer altından yazdığı notlarda Dostoyevski çok uğraşmış olmasına karşın böcek olmayı başaramadığını itiraf ediyor. Hem de birçok kez. Eğer Dostoyevski böcek olmayı başarabilseydi bu Beyaz Gecelerin iktidarları için bir düzensiz sürpriz mi olacaktı? İşte buna verebileceğimiz analitik bir yanıt var; koskocaman bir “HAYIR.”

II

Sisli bir İstanbul gecesi Londra’nın sisli gecelerinden daha gizemlidir. Çünkü sisli geceler çok ender çıkar İstanbul’da ortaya. Ayrıca Londra’nın her yerinde sis görünümü aynıdır. O yüzden sisli Londra gecelerinde Times nehrinin her iki kıyısı, Londra’nın her meydanı, her sokağı bir birine daha da çok benzer. İstanbul’un sisli gecelerinde ise bırakın yedi tepelerini, Boğazın, Haliç’in, Marmara’nın sularını, meydanlarını, bir sokağı kapsayan sis bile kırık bir dağılım

içinde olur. Sisli İstanbul gecelerinde her tepe, her su, her meydan, her sokak bir birinden daha da farklılaşır.

İstanbul'un güneşi bu sisli İstanbul akşamında Almora'nın beyaz dantel yakalı, siyah uzun çoraplı çocuklarının üzerinden gizlice battı. Bu gece o Levanten evlerden birinde içerdekiler ve dışarıdakiler birleşti. Saçlarına ak düşmüş siyah önlüklü çocukta aralarında. Almora besteledikleri yeni bir senfoni ile hasretin sona erişini kutluyor, üfledikleri flütlerden çıkan nefes ile kırılan kutsal taşın mavi kum tanecikleri bu birleşmeden doğan İstanbul insanları'nın üzerlerine serpiliyor.

Almora yeni senfonisini söylüyor:

Korkmuyorum şiddetinden

Ateş tutan ellerinden

Ürkmüyorum nefretinden

Ve karanlık nefesinden

Boyun eğmem asla sana

Yaksan bile bedenimi

Ben doğarım küllerimden

Gücün varsa durdur beni

III

Yeni bir çağ başladı. Modernite iktidarları her zamankinden farklı bir telaş içindeler. Bu çağın değişim çağı olduğunu, bu değişimin sonları olacağını kendi kendilerinin bilgi teorilerinden çoktan öğrenmişler bile. Bu kez iktidarlarını güçlendirmek için değil, kendilerini kurtarmak için modern bilimden metafor yaparak medet umuyorlar. Görelilik kuramı inancıyla hükümrانlık alanlarını tam boyutlu bir küre yüzeyi üzerinden toplamak istiyorlar. Kuantum belirsizliği ile terzilerine yeni savaş kıyafetleri ısmarlıyorlar. Diktirdikleri bu yeni üniformaları yeraltı insanı avcılarına giydirecekler. Ve avcılara verecekleri rütbeleri bu kez "Kamusal Aydın" üzerinden sınıflandırıyorlar. İstanbul insanı avcılarının rütbeleri "Öz Kamusal Aydın" "Üst Kamusal Aydın" gibi mi olacak?

Yeraltı yerin üstünden kendini gizlemiyor. Yeraltında paramparça olan nesne yerüstünde bir tane. Yeraltına yakın olan şey yerin üstüne de o kadar uzak. Yeraltı yerüstüne karışmıyor. Yeraltı ne kadar düşsel değilse de yerüstü kadar gerçek değil. Yeraltı yerüstünün bir gizemi, bir fantezisi değil. Yerüstünün bir simülasyonu hiç değil.

Kafka aklın hakim olduğu modernlik dünyasında bir böcek olarak yaşamayı tercih etti. Böcek olmayı başarabildi de. Ne çare ki, insanın böceğe dönüşmesi gerçek değilse de düşselliktir. Kendini bu düşsellikle modernlik dünyasında aklın iktidarından gizlemektir. Bu iktidarlara karşı bir başkaldırı değilse de Kafka'nın bu direniş cesaretinin hakkını vermek de lazım. Çünkü o yıllar modernitenin ağırlığının evrensel Batı uygarlığı adına bilimle el ele, güle oynaya insanın üzerine çöktüğü yıllardır. Öyle ki arkasından sistemin insan avcılarını, Nazi canavarlarını, ortaya çıkabilmiştir. Ayrıca Kafka'nın böcek olduğu Prag yeraltı varmış gibi şatosuyla modernite iktidarının bir Rönesans kentidir.

Bugünün postmodern dünyasında ise böcek olarak yaşama tercihi bir simülasyon değildir. Bu tercih bir değişime neden olabilecek bir kaos sırtı da değildir. Yerüstüne iktidarına başkaldırmadan bir kaçıştır. Yerüstüne bir sığınma, yerüstünün yeraltı insanı avcılarının kendini gizlemenin bir arayışıdır.

IV

Kırık sisin kırık İstanbul'u sardığı o gece yeraltında gri flütü çalan kız uzun sarı saçlarını başının etrafında döndürdü durdu. Siyah çorapla sarılmış bacakları üzerinde düzensiz bir şekilde yaylandı durdu. Üflediği flütten çıkan nefes kutsal taşı parçaladı. Paramparça olan kutsal taştan çıkan bir mavi kum taneciği saçlarına ak düşmüş olan siyah önlüklü çocuğun avucuna kondu. O an yaşlı çocuk İstanbul İnsanı olarak yeniden doğdu.

Kayaların ruhundanım ben

Yıldızların öyküsü bende

Otuzyedi güneşim var

İşildar durur yüreğimde

Boyun eğmem asla sana

Yaksan bile bedenimi

Ben doğarım küllerimden

Gücün varsa durdur beni

Ve Almora yeni senfonisini tamamladı.